

MEMORANDUM

EERSTE BEDRYF (bl. 42-66)

TONEEL 1 (BL. 42-46)

Bladsy 42

1	C	eksposisie	(1)
2		Gee inligting oor die plekruimte: Die Bos	(1)
3		Dui op die aksies/handeling van karakters.	(1)
4		In die Bos	(1)
5		Hy is lui.	(1)
6		'n Mens moet na sy liggaam kyk/sy liggaam spaar/sy liggaam nie onnodig verniel nie.	(1)
7		'n Man se liggaam. 'n Goeie plan. Geluk.	(3)
8		Geluk	(1)
9.1		Elias se planne werk nie altyd uit nie.	(1)
9.2		Nee. As 'n mens nie hard werk nie, gaan jy nêrens in die lewe kom nie.	(1)
10		Nee. Hy is altyd besig om planne te maak om vinnig geld te maak/hy glo aan geluk om hom te help/hy maak asof hy hard werk wanneer Barta vir hom koffie bring.	(1)
11		Hy het aan 'n goeie plan en geluk geglo.	(1)
12		spanning	(1)
13.1		Dit het nat/vogtig/klam binne die huis gebly as gevolg van die mis.	(1)
13.2		Ekstra sinkplate te gebruik vir die dak.	(1)
13.3		Hulle het gesnuif en gehoës.	(2)
13.4		Die kinders het siek gebly /kinders het gesnuif en gehoës.	(1)
14.1		Hy het die handbyl gegryp.	(1)

14.2	Sy moes dink hy werk baie hard.	(1)
15	Lukas	(1)
16	onrustig	(1)
17	Sy is mooi.	(1)
18	skoene	(1)
19.1	Krisjan Smal van Lelievleibos se oudste seun.	(1)
19.2	Om ekstra balke te lewer om meer geld te maak.	(1)
19.3	Hulle was nog te jonk.	(1)
19.4	Hy moes blyplek vir die persoon kry.	(1)
19.5	Elias se plek te klein. Die dak het gelek en het klam/nat/vogtig gebly.	(2)
20	'n Geweer.	(1)
21	Olifante skiet	(1)
22	Hy het die tande verkoop.	(1)
23.1	Nee. Dit roei ons diere uit/dieremishandeling.	(1)
23.2	Renosters	(1)
23.3	Strenger strafmaatreëls/boetes vir die boewe. (eie antwoord)	(1)
24	Om verby die houtkopers in die dorp te kom om die tande (ivoor) aan die skepe te verkoop. (1)	
25	Hy het nie geld vir 'n geweer of koeëls nie.	(1)
26	Net hulle het 'n lisensie om olifanttande/ivoor aan die skepe te verkoop.	(1)
27	Die skepe het die meeste betaal.	(1)
28	Hy het nie geld vir 'n geweer of koeëls nie. Hy weet nie hoe hy verby die houtkopers in die dorp gaan kom nie. Net die houtkopers het 'n lisensie om aan die skepe te verkoop.	(3)
29	Om ivoor aan die skepe te verkoop.	(1)
30	Tant Malie	(1)

Bladsy 43

- 31 Tant Malie en Anna. (2)
- 32 Willem = 6 jaar
Kristoffel = 5 jaar
Lukas = 3 jaar
Nina = baba (4)
- 33 In die nag (1)
- 34 Hy het gedink aan hoe hy die ivoor by die skepe gaan kry/oor hoe hy vinnig geld kon maak. (1)
- 35 Geïrriteerd/kortaf (1)
- 36 Nee. Hy moes ook help soek/hy moes besef dat sy ernstig was. (1)
- 37.1 Tant Malie (1)
- 37.2 Haar oorlede tante agter Karatara se bos se kind het weggeraak.
Sy het gedink hy het saam gegaan om vuurhout te kap.
Sy het eers die middag agtergekom hy was weg.
'n Week later is sy verkleumde liggaam gevind. (4)
- 38 Hy het almal beveel om weer in hulle huise en onder hulle beddens te gaan soek al het hulle alreeds daar gesoek. (1)

Bladsy 44

- 39.1 Barta (1)
- 39.2 Ja. Sy as ma moes na hom gekyk het/sy was verantwoordelik vir hom/
Nee. Hy kon ook die kind dopgehou het. (1)
- 40 Sy het met die vuur gesukkel. (1)
- 41 Die mans moes kom help soek. (1)
- 42 Die mis. (1)
- 43.1 Skilpad (1)
- 43.2 'n Mens dink 'n kind is so stadig soos 'n skilpad en dit maak jou gerus
maar die een oomblik is so 'n kleintjie nog hier en die volgende oomblik
is hy/sy weg. (1)
- 44 Hy moes Barta bystaan/sy het hom nodig gehad. (1)

- 45.1 Anna (1)
- 45.2 Sy het die voetpaaie geken.
Sy het geweet wat om te maak as daar grootvoete langs die pad was. (2)
- 46 Olifant (1)
- 47 Ligte is aangeskakel. (1)
- 48 Patat (1)
- 49 Op die hoek van die huis. (1)
- 50 In die huis. (1)
- 51 Met sy klippe. (1)
- 52 Die mis ; die grootvoete ; dis nag/donker. (3)
- 53 Vergelyking (1)
- 54.1 Mis demp klank. (1)
- 54.2 Die mense gaan hom nie hoor roep/huil nie. (1)

Bladsy 45

- 55 Daar was spore van baie kinders. (1)
- 56 Flip Lourens (1)
- 57 Die grootvoete het hom getrap. (1)
- 58 Sy het gesê dat die grootvoete in die omgewing was en hulle sou nie eens voel as hulle op 'n klein kindjie trap nie. (2)
- 59 Sy het die ergste elke keer raakgesien, bv. sy het twee keer van gebeurtenisse vertel van mense wat in die Bos weggeraak het. (2)
- 60 Dit was maklik om in die Bos weg te raak/verhoog die spanning. (1)
- 61 Mense het lanterns aan. (1)
- 62 Hulle was in Goena se Bos. (1)
- 63 Op die agtste dag. (1)
- 64 Lukas is dood. (1)
- 65 Ja. 'n Klein kindjie kan nie oorleef sonder kos en water in die Bos nie.

Nee. 'n Mens gee nie op voor jy nie die lyk gesien het nie. (1)

Bladsy 46

66 Sy was in lanfer/swart geklee. (1)

67.1 alomteenwoordige verteller (1)

67.2 Om die wegraak van Lukas feitelik en sonder emosie aan die gehoor oor te dra. (1)

68.1 7 maande na Lukas weggeraak het. (1)

68.2 Hulle het 'n kleinerige kind se geraamte gekry. (1)

69 Gounarivier (1)

70 Hy het genoem dat dit ook die geraamte van 'n bobbejaan kon wees. (1)

71 7 maande (1)

72.1 Sy is opgehuil/kon nie meer huil nie/die vrouens moes haar vashou/verslae. (1)

72.2 Hy het sy kop heen en weer gerol. (1)

73 Sy het oud geword/sy het verouder. (1)

TONEEL 2 (DEEL 1: BL. 46-48)

Bladsy 46

1	Lange Kloof	(1)
2	Hulle het 'n volstruis aangejaag kamp toe.	(1)
3	Volstruise	(1)
4.1	Hy kon net saamgaan as hy agter draf.	(1)
4.2	Besorgd/gee om	(1)
5.1	Hy is 'n leier.	(1)
5.2	Trots	(1)
6	Smouse	(1)
7	Die hele week.	(1)
8	Die vere	(1)
9	Die volstruiswyfie	(1)
10	Rankerig/maer om die boude	(1)
11	Dasvelle	(1)
12	Rossinski	(1)
13.1	twee oulap 'n vel	(1)
13.2	Besigheidsvrou	(1)
14	Die valk wat Fiela se mooiste kuiken gevang het.	(1)
15	Die valk het dit gevang.	(1)
16	Fiela het hulle toegemaak.	(1)
17	Sy het gedink dit was smouse.	(1)
18	Ingenome/tevrede	(1)

Bladsy 47

19	Fiela se monoloog/alomteenwoordige verteller/stem op die band.	(1)

- 20.1 Kloof = aalwyn en renosterbos en Seekant = welige plantegroei (1)
- 20.2 Kloof = droog en seekant = reën baie. (1)
- 20.3 Kloof = klippe en stof en seekant = bebos (1)
- 21 Baie **na/naby** aan haar Skepper/baie gelowig (1)
- 22 Volstruise (1)
- 23 Ja. Ten spyte van die droogte voel sy dat hulle 'n fontein het wat nog water gee/Selling is swak maar sy hande kan nog velle brei/oorvloed kos wanneer dit wel reën. (2)
- 24 Hy brei velle ; maak skoene ; swepe; karwatse (4)
- 25 Hy is baie swak/sieklik (1)
- 26 Selling is nie sterk nie/hy is swak/siekerig. (1)
- 27.1 Sy moet skel/raas. (1)
- 27.2 Sy is streng/kwaai (1)
- 28 Sterk vrou/hou nie van ledigheid nie/gelowig/streng/godsdienstig. (2)
- 29 Fiela is 'n baie sterk vrou en aan die gang/besig maar Selling is swak/ kan nie meer harde werk verrig nie. (2)
- 30 Skopper (1)
- 31 Hy het nie eens opgekyk om die mooi wyfie te sien wat Fiela vir hom gekry het nie. (1)

Bladsy 48

- 32 Dawid, Tollie en Benjamin. (3)
- 33 Kittie. (1)
- 34 Ses karwatse en twee swepe. (1)
- 35 Sy het met ses karwatse en twee swepe betaal en nie met geld/kontant nie. (1)
- 36 Koos Wehmeyer. (1)
- 37 Hy het gevoel die karwats is te dun. (1)
- 38 Hy het vir Fiela vertel dat Kittie amper deur die volstruis geskop is. (1)

- 39 Fiela is 'n streng ma en hulle moes versigtig wees. (1)
- 40 Hulle kan dehidreer/sonsteek opdoen/siek word van die warm son. (1)
- 41 Sy skuite. (1)
- 42 Hout uitgehol. (1)
- 43 predikers (1)
- 44 Twee (1)
- 45 Lang man, hy het 'n bril gedra en skryfgoed in sy hande gehad.
Dik man en rooi in sy gesig. (2)
- 46 Die leser beseft dat die mense belangrik moet wees/die feit dat hulle in
afsondering leef, maak 'n mens agterdogtig oor wie die mense is. (1)

TONEEL 2 (DEEL 2: BL. 49-51)

Bladsy 49

- 1 Die koms van die sensusopnemers sit die handeling aan die gang en dis die begin van die spanningslyn. (1)
- 2 Die Lange en die Dikke. (2)
- 3.1 Hulle kyk neer op Fiela-hulle/hulle dink nie Fiela-hulle is belangrik genoeg om hulleself voor te stel nie. (1)
- 3.2 ongeskik/rassisties (1)
- 4 Sensusopname/mense tel (1)
- 5 Goewerment (1)
- 6 Sy was bang hulle vind van Benjamin wat wit is, uit. (1)
- 7 Hy het Fiela gevra of sy nie in die aande haar hoenders tel nie. (1)
- 8 Sy het gehoop die wyfie breek uit en die kinders hol agter haar aan. Benjamin se skuit dryf weg en hy moet daarna soek. (2)
- 9 Die hitte. (1)
- 10 “Baas” (1)
- 11 Sitgoed (1)
- 12.1 Fiela-hulle is ongeletterd/ongeskool/dom. (1)
- 12.2 Baie anderkleuriges het nie daardie tyd skoolgegaan nie. (1)
- 13 Ja. Sy het die haneboek en Trap der Jeugd deurgewerk – sy is geskool. (1)
- 14 Hy het nie die datum van sy geboortedag geken nie. (1)

Bladsy 50

- 15.1 In 1820 toe die Britse Setlaars in die land aangekom het. (1)
- 15.2 Toe die Engelse met die skepe gekom het om op die plase te kom werk. (1)
- 16 Die volstruis, karwatse en swepe. (3)

- 17 Die mans het hulleself nie aan Fiela en Selling voorgestel nie.
Hulle spreek Fiela aan as “vrou”.
Hulle het geïmpliseer dat Fiela en Selling dom is (Dink Fiela-hulle kan nie lees of skryf nie/Fiela weet net soos Selling nie wanneer sy gebore is nie. (3)
- 18 Fiela weet net soos Selling nie wanneer sy gebore is nie. (1)
- 19 Nee. Dit is goeie maniere om ander mense te respekteer/almal verdien respek ongeag ons velkleur of posisies in die samelewing. (1)
- 20 Fiela Maria Apools. (1)
- 21 19 Oktober 1836. (1)
- 22 3 Januarie 1859. (1)
- 23 Bybel (1)
- 24 Vir die Wehmeyers (1)
- 25 Hulle het baie hard gewerk. (1)
- 26 Na die dood van ou meneer Wehmeyer is 12 morgte grond van oue Wolwe op Fiela se pa se naam gesit en na sy dood het Fiela dit geërf. (2)
- 27 12 Morg (1)
- 28 By meneer Cairncross op Uniondale. (1)
- 29 Hulle huur nie die grond nie – dit behoort aan hulle/hulle is die eienaars van die grond.
Hulle is nie plaaswerkers/slawe vir iemand anders nie. Hulle werk vir hulleself. (2)
- 30 Om Benjamin van die huis af weg te hou. (1)
- 31 Hy is 'n wit kind wat deur bruin mense aangeneem is en Dit is daardie tyd nie toegelaat nie. (2)
- 32 5/Vyf (1)
- 33.1 C Dawid
33.2 F Benjamin
33.3 E Emma
33.4 B Kittie
33.5 D Tollie (5)
- 34 12 jaar (1)

- 35 Sy naam is nie daarin opgeskryf nie want Fiela het nie geweet wanneer hy gebore is nie/is nie haar eie kind nie. (2)
- 36 Wolwekraal (1)
- 37 Hulle werk hard vir wat hulle wil hê/hulle sit nie en doen niks nie. (1)
- 38 Koring, mielies, groente, skape, melkbok, Selling brei velle en volstruisvere. (7)
- 39 Koring, mielies en groente. (1)
- 40 Hy brei velle, maak karwatse, swepe en skoene. (4)
- 41 Independent Kerk (1)
- 42 London Missionary Society (1)
- 43 Sy skuitjie het tot onder in die vangdam gedryf sonder om om te slaan. (1)
- 44 Benjamin daag op tydens die sensusmans se besoek. (1)
- 45.1 Sy vra die Here om alles te vat wat sy het maar net nie vir Benjamin nie. (1)
- 45.2 simpatie/jammerte (1)
- 45.3 Dit moet erg wees om dalk die kind wat jy grootgemaak het, te verloor. (1)
- 46 Die Lange ruk sy bril af.
Die dikke se mond val oop.
Selling se hande rol al vinniger inmekaar. (3)
- 47 Hulle kon nie glo dat daar 'n wit kind tussen die bruin mense bly nie.
Kan nie glo dat die wit kind vir die bruin vrou "Ma" sê nie. (2)
- 48 Ja. Dit was ongewoon/dit was nie aanvaarbaar in daardie jare nie.
Nee. Dit maak nie vir my saak nie /dit pla my nie. (2)
- 49 Ek sal dit aanvaar/dis nie vir my iets vreemds of snaaks nie. (1)
- 50 Hulle is rassisties. (1)
- 51 Dit is HAAR kind. (1)
- 52 Ja. Benjamin was wit en Fiela-hulle was 'n bruin familie/van 'n ander ras. (1)
- 53 Dit was nie 'n algemene verskynsel in daardie jare nie/hulle was rassisties. (1)

TONEEL 2 (DEEL 3: BL. 52-57)

Bladsy 52

- 1 Hy was 'n wit kind wat deur bruin mense grootgemaak is. (1)
- 2 Benjamin kon nie Fiela-hulle se kind wees nie want hulle is bruin en hy is wit. (1)
- 3 'n Weeskind wat sy grootgemaak het. (Dit is soos 'n lammetjie wat deur mense met die gand grootgemaak word.) (1)
- 4 By haar agterdeur. (1)
- 5 9 jaar (1)
- 6 ± 3 jaar oud. (1)
- 7 12 jaar oud. (1)
- 8 A (gestaan) (1)
- 9 Fiela het nie presies geweet hoe oud hy was nie. Sy het maar geraai/geskat dat hy 3 jaar oud was. (1)
- 10 Hy het gehuil. (1)
- 11 Sy ma. (1)
- 12 Nee. Die Lange het gesê sy lieg. (1)
- 13 In die nag. (1)

Bladsy 53

- 14 ontsteld/kwaad/omgekrap (1)
- 15.1 Benjamin gehou het. Kon hom nie buite gelos het om dood te gaan nie. (1)
- 15.2 Hulle weggejaag het/op hulle geskree het. (1)
- 16 Om die kind te hou. (1)
- 17 Sy kon nie die kind net buite gelos het nie.
Sy het dit probeer aanmeld, maar niemand was beskikbaar nie.
Die kind wou haar nie meer los nie/hy was te geheg aan haar.
'n Ma wat haar kind weggegooi het, draai soos 'n ooi nie terug nie. (3)
- 18 Daardie kinders het in die aande na hulle eie huse teruggekeer. (1)

- 19.1 Petrus Zondag (1)
 19.2 Op grootplaas (1)
 19.3 Hy was 'n vername/belangrike man. (1)
 19.4 Hy was agter by die see. (1)
 20.1 Na die magistraat. (1)
 20.2 Hulle het eers nou onlangs 'n magistraat gekry. (1)
 21.1 Die veldkornet. (1)
 21.2 Die eerste keer was hy agter skaapdiewe aan.
 Die tweede keer was hy na 'n begrafnis toe. (2)
 22 Benjamin was te geheg aan haar/hy wou haar nie los nie. (1)

Bladsy 54

- 23 Dat Fiela die kind skelm gehou het. (1)
 24 9 jaar (1)
 25 Van 'n kind (seun) wat 9 jaar gelede in die Bos weggeraak het en nooit gevind is nie. (1)
 26 Meneer Blake. (1)
 27 'n Konstabel. (1)
 28.1 Hy sê iets wat onmoontlik is/dit kan nie gebeur nie/is nie moontlik nie. (1)
 28.2 Die dam onder die eend uitruk. (1)
 29 Kom-se-Bos (1)
 30 Die berge is te erg en dan is daar nog die digte Bos ook. (1)

Bladsy 55

- 31 Net soos 'n volstruismannetjie nie 'n eier kon lê nie, net so kan 'n kind van 3 jaar oud dit nie uit die Bos tot by haar deur kon gemaak het nie. (2)
 32 Daar was 9 jaar gelede nog nie 'n pad nie. (1)
 33 Hy was skoon en netjies. (1)
 34 Die magistraat/die hof. (1)

- 35 Nee. 'n Kind van 3 jaar oud is te klein/jonk om sulke besonderhede te onthou. (1)
- 36.1 Hulle sal haar eers keel-af moet sny.
Hulle het hom in die Goewermentsboek ingeskryf as Benjamin Komoetie – dit kan nie verander word nie. (2)
- 36.2 Fiela het vir hulle gelieg. (1)
- 37 Nee. 'n Ma wat haar kind weggooi, is volgens Fiela soos 'n ooi wat haar lam weggooi en nooit weer teruggaan nie. (1)
- 38 Ja. Sy het probeer om die kind aan te meld, maar was nie suksesvol nie/ die kind het te geheg aan haar geraak. (1)

Bladsy 56

- 39 Hy het Benjamin gevra of hy na sy skuitjie kon kyk/hy het ook baie van skuitjies gehou. (1)
- 40 Selling (1)
- 41 Pa (1)
- 42.1 baas (1)
- 42.2 Hy praat agter hulle aan. (1)
- 42.3 Net bruin en swart mense het die wittes “baas” genoem. Wittes het nie ander wittes “baas” genoem nie. (1)
- 43 Hulle gaan probeer uitvind oor die ander kind wat in die Bos weggeraak het. (1)
- 44 Die dramaturg dui aan dat tyd verloop het. (1)
- 45.1 Dit dui op tyd wat verbygegaan het. (1)
- 45.2 Dit wil beklemtoon dat 3 maande verby is vandat die sensusopnemers daar was en het nog nie teruggekome nie.
Dit verminder die spanning so 'n bietjie. (2)
- 46 Herfs/die begin van winter. (1)
- 47.1 Die vrees dat die sensusopnemers gaan terugkom om Benjamin van haar af weg te vat. (1)
- 47.2 Die vrees dat die sensusopnemers gaan terugkom om Benjamin van haar af weg te vat. (1)

- 47.3 Februarie (1)
- 47.4 3 maande (1)
- 48 Ja. Sy het na 3 maande nie meer elke oggend wakker geword en gedink hulle gaan vandag daar opdaag nie. (1)
- 49 Toe die mans na 3 maande nog nie teruggekom het nie. (1)
- 50 Hulle gaan nie terugkom nie. (1)
- 51.1 Nee. Dit is nie meer 'n misdaad om die ouers van 'n ander velkleur kind te wees nie. (1)
- 51.2 Sy het dit nie aangemeld nie. (1)
- 52 3 maande is al verby wat hulle niks van hulle gehoor het nie. (1)
- 53 Hulle gaan soos altyd aan met hulle dagtake. (1)

Bladsy 57

- 54 Volgens Fiela luister Benjamin nie want hy bly aan die volstruise se voorkant hardloop en hulle gaan hom nog oopskop. (2)
- 55 Sy was bang die mans daag daar op en neem hom van haar af weg. (1)
- 56 Volgens Fiela luister Benjamin nie want hy bly aan die volstruise se voorkant hardloop en hulle gaan hom nog oopskop. (2)
- 57.1 Kittie lê en slaap onder 'n bos en dan moet hy alleen na die volstruise kyk. (1)
- 57.2 Met die riem. (1)
- 57.3 Ja. 'n Pak slae kan 'n kind op die regte pad hou/ouers moet net nie 'n kind wil doodslaan nie.

OF

- Nee. Kinders kan hulle ouers gaan aankla/n kind het ook regte. (1)
- 58 Hy brei dit soos wasgoed. (1)
- 59 Fiela wil geld in die trommel wegsit om grond by te koop. (1)
- 60 Pollie. (1)
- 61 Hy is te vet en te lui. (2)
- 62 Dat die sensusopnemers teruggekom het. (1)

- 63.1 Die wyfie dans. (1)
- 63.2 opgewonde/bly/verheug (1)
- 64 Sy is gereed om te broei. (1)

TONEEL 3 (BL. 57-59)

Bladsy 57

- 1 Die grootvoete het hom gejaag. (1)
- 2 Want die grootvoete het hom vertrap/verniet.
Hy is vies dat die grootvoete slimmer as hy was. (2)
- 3 Hy is vasbeslote/vasberade/gee nie maklik op as 'n plan in sy kop kom
nie. (1)
- 4 Nee. 'n Mens mag nie so wreed teenoor diere wees nie.

OF

Ja. Hy is oud en sieklik. (1)

Bladsy 58

- 5 Hy het 'n boom naby 'n afgrond so gekap dat as die olifant daarteen
druk, sal hy by die afgrond afval en dan kan Elias die tande in die
hande kry. (2)
- 6 3/drie (1)
- 7 Hulle tande. Hy kan die ivoor aan die skepe verkoop en geld
maak. (2)
- 8 handbyl, kortsaag, osrieme en 'n kombes. (4)
- 9.1 Hy het die kombes neergegooi. (1)
- 9.2 Hulle het al reeds nie genoeg kombes gehad nie. (1)
- 9.3 Ek sou eerder my man ondersteun het. 'n Kombes kan vervang word,
maar nie 'n lewe nie.

OF

- Ek sou ook oor die kombes bekommerd wees want daar was nie geld
om nog te koop nie. (1)
- 9.4 Hulle was baie arm. (1)
- 10 Daar was 'n uil op die dak. (1)
- 11 Ja. Sy sê Nina moet die uil wegjaag want dit bring ongeluk. (1)
- 12 Die Boswagter bring gewoonlik slegte nuus/nuus wat moeikheid voorspel. (1)
- 13 Die Magistraat op Knysna. (1)

14 Daar is 'n moontlikheid dat hulle seun wat 9 jaar gelede weggeraak het, lewend gevind is. (1)

Bladsy 59

15 In die Lange Kloof. (1)

16.1 Dit is al 9 jaar vandat hy weg is en hy was maar 3 jaar oud. 'n Kind wat so klein is, kan nie alleen so ver loop deur die Bos nie. (1)

16.2 Ja. Dit moet 'n groot skok wees om na 9 jaar te hoor dat jou kind dalk lewe en nie dood is nie. (1)

17 Lukas (1)

18 Knysna/die dorp – die Vrydag. (2)

19 Die Boswagter bring gewoonlik slegte nuus/hy kom om moeilikheid te veroorsaak. (1)

20 Nee. Elias is nie letterlik deur die olifante verniel nie, maar met die weghardloop het hy homself moeg en seer gehardloop. (1)

TONEEL 4 (DEEL 1: BL. 59-62)

Bladsy 59

- 1 Die Noordwestewind het te erg gewaai. (1)
- 2 Dan kan hy met sy skuitjies speel. (1)
- 3.1 Werf vee.
Die hoenderhok help skoonmaak. (2)
- 3.2 Ja. Kinders wil eerder speel as werk. (1)
- 4 Kittie moet koffie maak.
Emma moet seep wegvat vir miss Baby. (2)
- 5.1 Benjamin (1)
- 5.2 Hy het in die seeppot geroei in plaas van roer. (1)

Bladsy 60

- 6 Ja. Sy slaap onder 'n bos wanneer sy moet help om die volstruise in die veld op te pas.
Sy het nie die seep help roer toe dit haar beurt was nie. (2)
- 7 om meel by die winkel te gaan koop. (1)
- 8 Sy sê wat elkeen moet doen en almal moet net spring. (1)
- 9 Om Pollie by Skopper in te jaag. (1)
- 10 Hy het sy been seergemaak. (1)
- 11.1 Hy het sy mond vol brood gestop. (1)
- 11.2 Dit is slegte/swak maniere. (1)
- 12 Die wêreld draai om hom. (1)
- 13 bakbossietreksel (1)
- 14 Rossinski kom en Selling moet nog die karwatse en velle klaarmaak. (2)
- 15 Tollie het sy been seergemaak en sy laat hom nie toe om met die seer been te werk nie. Hy moet eerder rus. (1)
- 16 Mister Goldsbury, die nuwe magistraat op Knysna, wil Benjamin sien. (1)
- 17 Mister Goldsbury. (1)

18 Sy het gesê die magistraat kon Benjamin by haar huis kom sien. (1)

Bladsy 61

19 Woensdag (1)

20 Barta van Rooyen (1)

21 Hy het gesê **die kind se ma** sal ook die Vrydag in die hof wees. (1)

22 Hulle kan op Wolwekraal na Benjamin kom kyk. (1)

23 Om Benjamin self Knysna toe te vat. (1)

24 Dit is twee dae te voet of dalk langer en Benjamin moet die Vrydag daar wees. (1)

25.1 Bosvrou (1)

25.2 Negatief (1)

25.3 Ja. Die vrou gaan dalk haar kind van haar af wegvat. (1)

26 Toe Benjamin 3 jaar oud was, het hy alleen vanuit die Bos tot by Fiela geloop, maar nou is hy 12 jaar oud en die Lange voel dis te ver. (2)

27 Hy was 'n vername man. (1)

28 Daar was nie plek op die kar nie. (1)

29.1 Sy het Benjamin belowe dat sy niemand sal toelaat om hom te vat nie. (1)

29.2 Sy is 'n vrou van haar woord. (1)

30 Sensusopnemers (1)

Bladsy 62

31 Grootmense moet besluit wat vir die kind die beste gaan wees. As hulle die kind laat huil/swaarkry, gaan God die mens straf. (2)

32 Sy het hom nie skool toe of kerk toe laat gaan nie. (2)

33 Fiela (1)

34 Fiela het hom van die Here geleer. (1)

35 Dawid en Tollie. (1)

36 Hulle kon self nie die somme verstaan nie. (1)

- 37 Miss Baby Stewart. (1)
- 38 Benjamin (1)
- 39 Saterdag (1)
- 40 Die volgende dag/Donderdag (1)
- 41 Nee. Die Dikke het gepraat van die “ma van die kind”/die mans was rassisties/het op Fiela-hulle neergesien/hulel sou nie die bruin mense toelaat om na die wit kind te kyk nie. (1)
- 42 Hy gaan sonder hom Knysna toe ry en die konstabel stuur. (1)
- 43 Die Here. (1)
- 44 Hulle het beseef daar was probleme. (1)

TONEEL 4 (DEEL 2: BL. 63-66)

Bladsy 63

- 1.1 Fonteinkloof (1)
- 1.2 dwaas (1)
- 2 Hy kon nie alleen soontoe gaan nie.
'n Tier het die ander dag daar 'n skaap gevang. (2)
- 3 Laghaans (1)
- 4.1 Baie maer (1)
- 4.2 Die Laghaans versorg nie hulle diere nie. (1)
- 5 **Dawid** moes dorp toe gaan om vir Benjamin 'n hemp en skoene te kry.
Tollie moes 'n vuur buite maak.
Emma moes 'n vuur binne die huis maak.
Kittie moes die naaldwerkgoed gereed kry sodat Fiela Benjamin se broek kon regmaak. (4)
- 6 Saterdag (1)
- 7 Die Magistraat en die Bosvrou (2)
- 8.1 trots (1)
- 8.2 Die feit dat hy deur 'n bruin familie grootgemaak is, beteken nie dat hy slegter daaraan toe is nie. (1)
- 8.3 Sy het Benjamin self gebad om seker te maak hy is skoon.
Sy het vir hom 'n nuwe hemp en skoene gekoop.
Sy het vir hom 5 sjielings gegee om te wys hy is nie brandarm/kaalgat nie. (3)
- 9 Jan Koles se kop (1)
- 10 Hy moes vir Benjamin 'n nuwe hemp en skoene gaan koop. (2)
- 11 Mr. Pace (1)
- 12 Met skaapvelle en karwatse (2)
- 13 Selling trek sy voet af op 'n stukkie vel. (1)
- 14 'n Naat aan Benjamin se broek regmaak/vaswerk. (1)
- 15 Ja. Sy sorg dat Benjamin 'n nuwe hemp en skoene kry en sy bad hom. (2)

- 16 Die sensusmanne kom hom vroeg die volgende oggend optel. (1)
- 17 In 'n sinkbad (1)

Bladsy 64

- 18 Sy was bang hy was homself nie mooi skoon nie. (1)
- 19 In die sloot. (1)
- 20 bang (1)
- 21.1 Baas (1)
- 21.2 Wit mense het nie anderkleuriges "baas" genoem nie/net swart of bruin
het blankes "baas" genoem. (1)
- 21.3 Ja. Ou swartes veral op plase noem hulle blanke werkgewers nog
"baas"

OF

- Nee. Ons is almal gelyk. (1)
- 22 heer (1)
- 23 Lieg/Jok.
Jy sal tronk toe gestuur word.
Die magistraat is die grootman van die wet. (3)
- 24.1 Jy word in die tronk gegooi. (1)
- 24.2 Nee. Vandag is jy onskuldig tot daar bewys kan word jy is skuldig. (1)
- 25 Daar is nie vir haar plek op die perdekar nie. (1)
- 26 Wolwekraal in die Lange Kloof.
Dit is hulle eie grond. (2)
- 27 Hulle was nie arm/sukkelaars/bedelaars nie. (1)
- 28 Die Here het hom aan sy ma toebetrou. (1)

Bladsy 65

- 29.1 Om hom te beïndruk/te wys hy is geletterd. (1)
- 29.2 Sodat die magistraat kon sien hy is geletterd/Fiela het hom geleer lees
en skryf. (1)
- 30 Somme (1)

- 31.1 9x tafel (1)
- 31.2 Hy ken dit nie meer so goed nie. (1)
- 32 Bang/vrees (1)
- 33 Hy moes dit wegjaag. (1)
- 34 Ja. Ek sal ook bang wees om van my ma af weg te gaan/
Ek sal bang wees om voor 'n magistraat te staan. (1)
- 35.1 Dat die mans hom nie gaan terugbring nie. (1)
- 35.2 Die magistraat sou sorg dat die mans hom die Saterdag sou terugbring
want die woord is wet. (2)
- 36 In 'n trommel. (1)
- 37 Sy is netjies/georend/perfeksionisties. (1)
- 38 Nee. Hy mag dit net aantrek die oggend voor hy die magistraat gaan
sien en moet dit dan weer dadelik uittrek. (1)
- 39 slaaphemp
broek
nuwe hemp
5 sjelings (4)
- 40 Dawid het sy baadjie vir hom geleen. (1)
- 41 5 sjelings. Indien die magistraat vra of hy geld het/sodat die magistraat
kon sien hulle is nie armsalig nie. (1)
- 42 Sy knoop dit toe in 'n lap.
Sy sit dit onder in die trommel. (2)
- 43 Die Komoeties het grond en is nie so brandarm soos die ander bruin
gesinne nie. (2)
- Bladsy 66**
- 44.1 kos (1)
- 44.2 Fiela het vir hom genoeg kos ingepak. (1)
- 45 Hom foeter/pak slae gee. (1)
- 46 Niks/Hy moes dit net los. (1)

- 47 Weledele heer. (1)
- 48.1 Dat Selling in die tronk was. (1)
- 48.2 Dan sou die magistraat dink hulle is skelms. (1)
- 48.3 Tollie. (1)
- 49 Dat Selling al in die tronk was. (1)
- 50 Haar hart het amper gaan staan. (1)
- 51 Ek sou hom laat gaan het/Ek sou vir myself plek gemaak het op die perdekar/Ek sou deur die nag begin stap het. (1)

TWEEDE BEDRYF (BL.67-90)

TONEEL 1 (BL. 67-69)

Bladsy 67

- 1 Hy was bang/vol vrees. (1)
- 2 deur die venster klim (1)
- 3.1 Dawid se baadjie
klere
kosgoed (3)
- 3.2 Hy is verantwoordelik. (1)
- 4 As hy deur die venster moes klim en die trommel daar los, sou hy
geld gehad het om mee kos te koop of iets. (2)
- 5 Benjamin herhaal die nege maal tafel.
Benjamin wil deur die venster klim as hulle van hom vergeet.
Benjamin kan nie sonder die trommel teruggaan nie.
Benjamin het die vyf sjelings in sy sak. (4)
- 6 Hy het gebewe van vrees. (1)
- 7 Wat Benjamin se naam was.
Wat Benjamin kan onthou van die tyd voor hy in die Lange Kloof
aangekom het. (2)
- 8 Weledele heer. (1)
- 9 Hy suig sy wange aan die kante in en laat dit dan weer uitbult. (1)
- 10 Knysna (1)

Bladsy 68

- 11.1 baas (1)
- 11.2 hy suig sy wange in en uit (1)
- 12 4 seuns (1)
- 13 Om jou kind te kry na soveel jare is maar angswekkend/skrikkerig (1)
- 14 Sy het dadelik na Benjamin gestap en
sonder twyfel na hom gewys as haar kind. (2)
- 15 Bosvrou (1)

- 16 Nee. Hy was maar net 'n kind. (1)
- 17 Hy het gesê hy is Fiela Komoetie se kind. (1)
- 18 Hy het aan hom verduidelik dat 'n kind lank gelede in die Bos weggeraak het. Benjamin kon daardie kind wees, maar hy moes doodseker maak en dit was hoekom Benjamin daar was. Hy het hom tussen 4 ander seuns gesit om die uitkenning moeiliker te maak. Barta het sonder twyfel Benjamin dadelik as haar seun uitgewys. (4)
- 19 Eerstens het hy vir Benjamin gevra of hy iets kon onthou van die tyd voor hy in die Lange Kloof beland het. Hy het Benjamin tussen vier ander seuns laat staan. Hy het Barta laat inkom om haar kind uit te wys. (3)

Bladsy 69

- 20 Hy is Fiela Komoetie se hanskind. (1)
- 21 Hy herhaal 'n paar keer dat hy Fiela Komoetie se hanskind was. Die Bosvrou lieg as sy sê hy was haar kind. Hulle is nie kaalgatte nie/hy het 5 sjielings. Hy sê ook dat hy Fiela en Selling Komoetie se hanskind was. (4)
- 22 Oms aam met die Van Rooyens terug Bos toe te gaan. (1)
- 23.1 Baas (1)
- 23.2 Benjamin is 'n wit kind en meot leer om soos 'n wit kind te praat. (1)
- 23.3 Mense van ander rasse het die witmense destyd so aangespreek/ tydens apartheid was dit hoe die mense van ander rasse gepraat het. (1)
- 24 A (hy die wette van die land geken het) (1)
- 25 Fiela was bruin en Benjamin was 'n wit kind. Dit is nie daardie tyd toegelaat nie. (1)
- 26 Nuwe skoene.
Nuwe hemp.
Dawid se baadjie.
Sy het sy broek reggemaak.
Sy het Benjamin self skoon gewas.
Hy moes sy beste klere aantrek voor die magistraat.
Het hom geleer om die magistraat se vrae reg te beantwoord (hulle besit grond)
Hy moes die magistraat as "weledele heer" aanspreek. (3)
- 27 Benjamin herhaal hy is Fiela Komoetie se hanskind.

- Hy gebruik woorde soos “sweer”, “baas” en “asseblief”. (2)
- 28 Hulle is nie arm nie/Hulle het geld (1)
- 29 Nee. Fiela moes saam met Benjamin daar gewees het om haar kant te stel/die magistraat moes beseft het hoe bang Benjamin was/hy moes die kind se belang (behoefte) eerste gestel het.
OF
Ja. In daardie tyd was dit taboe vir ’n wit kind om tussen bruin kinders groot te word/Fiela moes nooit vir Benjamin gehou het nie. (1)
- 30 Hy het Selling in die hof as sy pa erken. (1)

TONEEL 2 (DEEL 1: BL. 69-74)

Bladsy 69

- 1 Bos toe. (1)
- 2 Die magistraat het hom beveel om saam hulle te gaan. (1)
- 3 Hy voel hy is nie Lukas nie, maar Benjamin. (1)
- 4.1 Konnatief (1)
- 4.2 Benjamin wil nie praat nie. (1)
- 5 Dit is ver en moeilik om so deur die bos te stap. (1)

Bladsy 70

- 6 Hy voel vreemd. (1)
- 7 Barta het hom dadelik uitgewys as hulle kind.
Hy is net so maer soos Nina. (2)
- 8.1 Nina (1)
- 8.2 maer soos Nina (1)
- 9 Nog skaam (1)
- 10 Benjamin se kos uitgehaal en dit geëet. (1)
- 11 Almal was nuuskierig oor die verlore seun wat weer gevind is. (1)
- 12 Hulle was verras/verbaas oor die feit dat die seun nie dood is soos
hulle gedink het nie. (1)
- 13 Hy het hulle geskop. (1)
- 14.1 Tant Gertjie. (1)
- 14.2 Sy sê hy was bang,
gedaan
verwilderd. (3)
- 15 Hy weier om op te kyk en
hulle te groet. (2)
- 16 Sy ongeduld. (1)
- 17.1 Ja. Hy is bang en alma is vreemd vir hom/hy ken niemand nie. (1)

17.2	simpatie/jammerte	(1)
18	patat	(1)
19.1	Sy wou weet of hy 'n geheim kon hou.	(1)
19.2	Nee. Hy het gesê hy gaan nêrens nie. Hy wag vir sy ma.	(2)
19.3	Hy gaan bobbejaanboude kry.	(1)
19.4	Sy was alleen/het iemand gesoek om haar geheime mee te deel.	(1)
20.1	Fiela Komoetie	(1)
20.2	Goeie verhouding. Hy het geweet Fiela sal na hom kom soek.	(2)

Bladsy 71

21.1	Hy hou vol hy is Benjamin en nie Lukas nie.	(1)
21.2	Elias gaan hom slaan.	(1)
22	Hy wag vir Fiela om hom te kom haal.	(1)
23	bosduif en bosloerie	(2)
24	Hoe ver die pad Lange Kloof toe is.	(1)
25	Die hardepad/Diepwal	(1)
26	Nie 'n maklike pad is om te loop nie.	(1)
27	Hoe om by die hardepad te kom.	(1)
28	Sy het genoem dat die geheim wat sy hom wou wys op pad na die "hardepad" toe was.	(1)
29	Hy moes 'n dik boom kies om te klim.	(1)
30	Ek sou weggehardloop het/geskree het/baklei het/dit maar aanvaar het.	(1)
31	eensaam/bang/hartseer/ongelukkig	(1)

Bladsy 72

32	Lukas se gedagtes/dit is wat hy dink/hy praat nie hardop nie/hy praat met homself	(1)
----	--	-----

- 33 Sy het sy slaaphemp as 'n rok gedra. (1)
- 34.1 Sy was so tars soos 'n klipbok.
Sy was 'n wilde ding. (2)
- 34.2 Vergelyking (1)
- 34.3 so rats soos 'n klipbok (1)
- 35 Fiela Komoetie (1)
- 36 Barta het hom dadelik uitgewys as haar kind en Benjamin is wit, terwyl Fiela-hulle bruin was; dus kon Fiela nie sy ma wees nie. (2)
- 37.1 Sy slaaphemp. (1)
- 37.2 Hy wou by haar weet hoe sy dink, gaan sy ma (Fiela) die hemp weer skoon kry. (1)
- 38 Sy het gesê dat bruin mense nie 'n wit kind kon hê nie. (1)

Bladsy 73

- 39 Meisiekind (1)
- 40 Hy ken nie die bos nie. (1)
- 41 onbeskof en simpel (2)
- 42 4 bottels (1)
- 43 Van hulle het sy opgetel
Sy het een by tant Gertjie gesteel. (2)
- 44.1 Die kraffie (1)
- 44.2 Dit maak die mooiste klank. (1)
- 45 Sy maak die voëls se geluide na deur op die bottels te blaas. (1)
- 46 Piet-my-vrou
Muisvoël
Bosduif
Loeries (4)
- 47 lawaaimakertjies (1)
- 48.1 musiek (1)

48.2 kon musiek maak deur op die bottels te blaas. (1)

Bladsy 74

- 49.1 osriem (1)
- 49.2 wreed (1)
- 49.3 Nee. Lyfstraf is teen die wet/
Ja. 'n Mens moet jou kind tugtig/slaan maar nie so hard dat jy die kind mishandel nie. (1)
- 50 Hy gaan hom met die osriem slaan tot hy homself natmaak. (2)
- 51 Nina sê dat hy hom gaan slaan tot hy homself gaan natmaak. (1)
- 52 Hy het haar met die 5 sjielings omgekoop. (1)
- 53 Sy wou weet hoeveel 'n halfkroon is. (1)
- 54 Mondfluitjie en 'n kombes (2)
- 55 Die grootvoete het die kombes vertrap toe Elias die kombes moes neergooi toe hulle hom gejaag het. (2)
- 56 Ja. Hulle mag nie die woord "olifant" gebruik nie want dan sal die olifante dink jy roep hulle en hulle sal jou jaag. (1)
- 57 Grootvoete (1)
- 58 Sy het nie geweet wat 'n halfkroon was nie/nie geweet hoeveel geld 5 sjielings is nie. (1)
- 59 Sy sal Lukas die hardepad wys in ruil vir die 5 sjielings. (1)
- 60 Nee. Hy was baie bang toe Nina vir hom weggekruip het/Hy het Nina gevra om hom die pad uit die bos te wys. (1)
- 61 Sy kon haar geheime met hom deel.
Sy het sy slaaphemp as 'n rok gedra. (2)
- 62 Wit en bruin mag nie saam bly nie/dit is verkeerd om as bruin mens 'n wit kind groot te maak. (1)

TONEEL 2 (DEEL 2: BL. 75-77)

Bladsy 75

- 1 Patats (1)
- 2 Om balke te saag/om vir hom te werk (1)
- 3.1 Die magistraat sal gereeld die boswagter stuur om te kom kyk of Lukas wel is. (1)
- 3.2 Die magistraat sal gereeld die boswagter stuur om te kom kyk of Lukas wel is (1)
- 4 Om te werk tot jy nie meer vol nonsens is nie/veel baklei in jou oor het nie. (1)
- 5 Dit is sy plig as ouer om self die probleem op te los. (1)
- 6.1 Baas (1)
- 6.2 Dat sy wit kind vir 'n ander wit man "baas" sê, was vir hom verkeerd. Net bruinmense het die woord teenoor blankes gebruik. (1)
- 6.3 Hy was te lank onder die bruingoed se invloed. (1)
- 7 Lukas saam met Nina Bos toe. (1)
- 8 skoffel (1)
- 9 Sy het met die skoffel gedans. (1)
- 10 Dit was nie 'n plek vir 'n meisiekind nie. (1)
- 11 Nee. Dit is mishandeling en wreed en jy kan tronk toe gaan daarvoor. (1)
- 12 Ja. Hy verwys na Fiela-hulle as "bruingoed"/Dit was vir hom onaanvaarbaar dat Lukas wat wit is, ander wit mense as "baas" aanspreek. (1)
- 13 Elias is die een wat geen respek vir ander (sy vrou en kinders) het nie, terwyl Fiela en haar mense mekaar en ook ander met respek behandel. (2)
- 14 om leeg te lê. (1)
- 15 Sy het glo die vorige week heel week geskoffel. (1)
- 16 Sy was wild/ongetem. (1)

Bladsy 76

- 17.1 Hy sou haar vasmaak soos jy 'n wegloop-os vasmaak. (1)
- 17.2 os (1)
- 17.3 Vergelyking (1)
- 18 Hulle het nie die werk gedoen wat Elias hulle beveel het om te doen nie. (1)
- 19 Hy het gesit en slaap terwyl hulle moes werk. (1)
- 20 Merke wat die boswagter gaan sien. (1)
- 21 Hy die magistraat se toestemming moes kry voor hy Lukas kan tugtig. (1)
- 22.1 Sy hardloop weg. (1)
- 22.2 Ja. Ek sal ook weghardloop as my pa my so wreed en vir niks wil slaan. (1)
- 23 Hulle gaan bylkap tot hulle lê.
Hulle gaan 'n balk uit 'n blok haal. (2)
- 24.1 Nina (1)
- 24.2 'n wrede pa/hy mishandel sy kinders/slegte pa. (1)
- 25 Hy trek haar aan haar hare. (1)

Bladsy 77

- 26 Sy het vir hom die pad gewys Diepwalle toe. (1)
- 27 Sy het na Lukas gaan soek want hy het weggeloop. (1)
- 28 Sy was te bang vir Elias. Hy is baie wreed wanneer hy sy kinders slaan. (2)
- 29 In Kom-se-Bos (1)
- 30 Hy het glo vir Nina gesê hy ken die pad want dit was waarlangs hy saam met Barta en Elias gekom het. (1)
- 31 Nina het vir hom gesê dit was die pad waarlangs hulle met Lukas gekom het, maar volgens Elias was dit donker. (2)
- 32 Lukas ken nie die bos en kan dus verdwaal.
Daar is olifante wat hom kan jaag.
Wat gaan hy wat Elias vir die magistraat sê as Lukas weer weg is. (3)
- 33 Hy gaan hom met die osriem haal en terugbring. (1)

- 34 Dit gaan lank vat om Lukas te vind want hy weet nie hoe groot voorsprong Lukas het nie. (1)
- 35 Nee. 'n Vrou van vandag kan vir haarself besluite neem en opstaan. Vrouens van vandag is nie so passief en onderdanig soos in die verlede nie. (1)
- 36 Elias vat die osriem saam. (1)
- 37 Lange Kloof toe.

TONEEL 3 (BL. 77-80)

Bladsy 77

- 1.1 Vaal en stroef soos die wet. (1)
- 1.2 Dit beklemtoon die onvriendelikheid van die magistraatsgebou en die wet. (1)
- 1.3 Dit verhoog die spanning.
Niks goeds word vir Fiela voorspel nie. (2)
- 1.4 Albei is vaal en stroef/onvriendelik/koud. (2)
- 2 Dit is Fiela se gedagtes/dit is wat sy dink. (1)
- 3 Sensusmans (1)
- 4 Die sensusmans het haar vrede kom verstoer. (1)
- 5 “dooie vensters my aangeluur” (1)

Bladsy 78

- 6 2 dae (1)
- 7 Dit is makliker om met iemand in jou eie taal te kommunikeer veral as dit iets so belangrik is soos wat Fiela op die hart het. (1)
- 8 Mister Goldsbury. (1)
- 9 Besig met 'n hofsak. (1)
- 10.1 om nederig/onderdanig te wees. (1)
- 10.2 Sy is verleë/het die magistraat se hulp nodig (1)
- 11 Hy praat Hollands net soos sy.
Hy is ook bruin soos sy. (2)
- 12 Die magistraat is 'n besige en belangrike man
Fiela wou hom nie sê waarom dit gaan nie. (2)
- 13 Dit was baie ernstig en as die magistraat hoor waarom dit gaan,
sal hy alles los waarmee hy besig is. (1)

Bladsy 79

- 14 Hy kan Hollands praat. (1)

- 15 moed en geloof (2)
- 16.1 Die konstabel (1)
- 16.2 Hy het gedink Fiela wou 'n klag teen die magistraat lê. (1)
- 17 Fiela spreek hom aan as “baas”. (1)
- 18 Sy wou weet waar Benjamin sy Benjamin kon kry.
Die sensusmans het gesê hulle sou hom die Saterdag terugbring
en hulle het nie. (2)
- 19 Hy voorspel dat Fiela nie goeie nuus gaan hoor nie. (1)
- 20 Hy het daar rondgestaan en op sy besem geleun. (1)

Bladsy 80

- 21 Eerstens het hy Fiela se boodskap verkeerd oorgedra.
Tweedens was hy hy nuuskierig oor hoekom Fiela daar was. (2)
- 22 Nee. Hy het vir haar kom sê dat die saak afgehandel is.
Die kind is aan sy eie ouers terugbesorg. (2)
- 23 Die konstabel het met 'n baasspelerige houding daar aangekom
om dit duidelik te maak dat die kind by sy regte ouers is – kyk weer
eens neer op Fiela wat bruin is en 'n wit kind grootgemaak het. (1)
- 24 Hy wou seker maak dat Fiela wat bruin is die boodskap kry dat die
saak afgehandel is, daar was niks wat sy kon doen nie. (1)
- 25 Hy was self teenwoordig en
Het gesien hoe die Bosvrou Benjamin dadelik tussen vier ander
kinders uitgewys het as haar eie. (2)
- 26 verslae (1)
- 27 Ja. Sy gaan nooit weer die kind sien wat sy vir 9 jaar grootgemaak
het soos haar eie nie. Sy kon hom nie eens gegroet het nie. (1)
- 28 Dit voel vir haar soos die skielike afsterwe van 'n geliefde sonder om
die persoon eers te groet. (1)
- 29 Wanneer iemand skielik sterf en jy nie kans het om die persoon
te groet nie. (1)
- 30 “Hou moed.”/ “Moenie moed opgee nie!”/ “Glo en vertrou dat jy hom
weer sal sien!”/ “Jammer maar jy moet dit aanvaar en aangaan
met jou lewe!” (1)

TONEEL 4 (BL. 80-83)

Bladsy 80

- 1.1 woedend/baie omgekrap/baie kwaad/vies (1)
- 1.2 Hy gebruik baie sterk/kragtige taal soos “blikskottel”/”waar de hel”. (1)
- 2 Hy het begin hardloop. (1)
- 3 dier (1)
- 4 Hy het die osriem oor sy skouers gegooi en vasgetrek en
Toe half op hom gaan sit. (2)
- 5.1 Die skerp/giftige steekorgaan van ’n by. (1)
- 5.2 Doring in jou vlees (1)

Bladsy 81

- 6 “baas” en “oom” (2)
- 7 woede (1)
- 8.1 Elias het hom geslaan totdat hy hom “pa” genoem het. (1)
- 8.2 Elias het hom ook gedwing om te sê dat Barta sy ma is, Kristoffel
en Willem sy broers en Nina sy suster is.
Hy moes ook sê dat hy Lukas van Rooyen is en nie Benjamin
Komoetie nie. (2)

Bladsy 82

- 9 Daar was slaanmerke oral oor Lukas se lyf. (1)
- 10 Elias het geweet Lukas sou nie weer probeer wegloop nie.
Lukas het goed op die balke gewerk.
Hy het Elias “pa” genoem. (3)
- 11 Sy was op en af nes ’n bobbejaan aan ’n tou. (1)
- 12.1 Sy moes toilet toe. (1)
- 12.2 Nee. Sy het net ’n verskoning gesoek om Bos toe te gaan/om nie
te werk nie. (1)
- 13 Willem en Kristoffel volg hom. (1)
- 14 Elias het gesê sy kon toilet toe as Barta saam haar gaan, maar Nina

- het weggeglip sonder haar ma. (1)
- 15 Nina is gewoon daaraan om elke dag Bos toe te gaan.
Sy was te lank op die steier. (2)

Bladsy 83

- 16 Dit was te gevaarlik vir 'n meisiekind so alleen in die Bos. (1)
- 17 Sy het gesê sy sal na Nina gaan soek maar die oomblik toe Elias
haar beveel om te bly sit, het sy geluister. (1)
- 18 Hy het haar aanhoudend met die osriem begin slaan.
Hy het haar aan die hare gegryp en haar hare met 'n mes afgesny. (2)
- 19 Hulle was bang vir Elias. (1)
- 20 Dit was stomp. (1)
- 21 'n Mes (1)
- 22 Sy het gefluit (gelukkig) maar die volgende oomblik het sy geskree
toe Elias haar begin slaan het. (2)
- 23 Hy wou nie haar geskree hoor nie. (1)
- 24 Nee. Hulle moes hulle suster beskerm het/hulle kon gaan hulp soek
het. (1)
- 25 Jy kan polisie toe gaan/met 'n onderwyser (maat/predikant) praat/daar
is 'n tolvrye nommer wat hulle kan skakel (1)
- 26 Daar was olifante wat haar kon trap.
Sy kon ook soos Lukas wegraak/verdwaal in die Bos. (2)

TONEEL 5 (BL. 83-84)

Bladsy 83

- 1 Die storie van die twee vrouens wat oor een kind gestry het. (1)
- 2.1 Selling, haar man. (1)
- 2.2 Hulle het 'n goeie verhouding gehad/n hegte verhouding/Selling se opinie was vir Fiela belangrik. (1)
- 2.3 Sy wou weet of hy glo dat 'n kind van 3 jaar oud van agter die Bos tot by hulle in die Lange Kloof kon gedwaal het. (2)
- 2.4 Ja want die antwoord op daardie vraag sou uiteindelik bepaal of Benjamin werklik die Van Rooyens se kind was of nie. (1)
- 3.1 Sy soek 'n "ja" of "nee" antwoord. Nie 'n "maar" of "tensy" antwoord nie. (1)
- 3.2 'n Klaar antwoord is ja of nee geen gemaar nie, terwyl 'n halwe antwoord 'n maar/tensy kan hê. (2)

Bladsy 84

- 4 Nee. 'n kind van 3 jaar oud kon nie alleen so ver geloop het nie. (1)
- 5 In Konings (1)
- 6 Hulle moes die kind deursny en vir elke vrou 'n helfte gee. (1)
- 7 Petrus Zondag (1)
- 8 Sy wou self na die magistraat toe gaan.
Sy het gevoel die Here sou 'n oplossing gee. (2)
- 9 Om die magistraat van aangesig tot aangesig te sien. (1)
- 10 Die eerste keer wou sy net geweet het hoekom die sensusmans nie haar kind terugbring het nie, maar nou was sy vasbeslote om self met die magistraat te praat. (2)
- 11 Iets het haar in die volstruiskamp bygeval (ons weet nog nie wat dit was nie.) (1)
- 12 Nee. Sy het vir Selling gesê dat sy die antwoord op daardie vraag vir hom sou gee as sy terugkom van die magistraat af. (1)

TONEEL 6 (BL. 84-87)

Bladsy 84

- 1 Om te beklemtoon dat Fiela haar deur niks gaan laat stop om die
magistraat te sien nie. (1)
- 2 Salomo (1)
- 3 Nee, want as sy geweet het sou sy nie so aanvallend gewees het nie/
sy sou nederiger gewees het. (1)

Bladsy 85

- 4 “weledele heer” (1)
- 5 Hy het soos Salomo destyds besluit wat met die kind moes gebeur. (1)
- 6 Hoekom net een vrou laat kom is toe die kind deurgesny moes word. (1)
- 7 Hy gaan haar laat arresteer. (1)
- 8 Hy kon haar nie laat arresteer nie omdat sy net kom uitvind het wat
met haar kind gebeur het. (1)
- 9 Sy het na haar asem gesnak.
Hom dan met respek aangespreek as “weledele heer”. (2)
- 10 Volgens hom is die saak afgehandel – die kind is aan sy regte ouers
terugbesorg. (1)
- 11 ’n Kind van 3 jaar oud kan nie van agter die Bos tot in die Lange Kloof
loop nie. (1)
- 12 Die saak is afgehandel. (1)

Bladsy 86

- 13 Die Bosvrou het hom dadelik tussen 4 ander seuns as haar eie
uitgeken
Daar was ’n getuie. (2)
- 14 Die konstabel. (1)
- 15 Die kwaad wat aan ’n kind gedoen word. (1)
- 16 Geluk (1)
- 17 Hy moes die Bosvrou vra watter klere die kind aangehad het die dag
van sy verdwyning. (1)

- 18 Fiela kon ook gejoj het oor die klere. (1)
- 19 Dit is opgevreet die jaar tydens die krieketplaag. (1)
- 20 Vir hom genoem dat sy die Laghaans se grond gaan koop en dit op Benjamin se naam gaan sit. (1)

Bladsy 87

- 21 Ja. Fiela is 'n gelowige mens en sy het gesê dat sy op die Grootboek sal sweer. (1)
- 22 Die Bybel. (1)
- 23 Sy smee hom om vir haar te sê by watter mense Benjamin is. (1)
- 24 Hy sou aan die magistraat op Uniondale skryf om Fiela te laat dophou. Om stappe teen haar te neem as sy enige moeilikheid veroorsaak. (2)
- 25 Verslaentheid
Magteloosheid (2)
- 26 Ja – Hy het gedoen wat reg was volgens die wet want die vrou het die kind dadelik tussen 4 ander seuns as haar eie uitgeken/
Nee – Hy kon Fiela ook ingeroep het en albei kante van die saak oorweeg het. (1)

TONEEL 7 (DEEL 1: BL. 87-89)

Bladsy 87

- 1 Binne in die Boshuis. (1)
- 2 Die boswagter, Mr Kapp. (1)
- 3 Die magistraat (1)
- 4 Hy moes kom kyk of Lukas tevrede is en of hy aangepas het. (2)
- 5 Nee. Lukas het probeer weghardloop/
Hy het geweier om die Van Rooyen-gesin as sy eie te erken/
Hy het eers na 'n geweldadige pakslae begin om Elias "pa" te noem. (1)
- 6 Sy was bang dit was dalk nie waar nie. (1)
- 7 Lukas kon lees en skryf. (1)
- 8 Sy was slim. (1)
- 9.1 Sy is nie dom nie. (1)
- 9.2 Nina (1)

Bladsy 89

- 10 Hy was baie handig by die hout. (1)
- 11.1 Hy het vir die boswagter gesê Lukas praat nie oor die mense in die Lange Kloof nie. (1)
- 11.2 Sy het genoem dat hy aan die begin aangehou noem het dat hy huis toe wou gaan, veral in die aande. (1)
- 11.3 Ja want hy was gewoonlik kortaf en ongeskik met Barta. (Hy het nooit mooi met haar gepraat nie.) (1)
- 11.4 Hy het dadelik genoem dat dit net die eerste twee dae was terwyl hy nog vreemd gevoel het. (1)
- 12 Sy het geskrik toe die boswagter vir hulle vertel het dat Fiela belet is om Lukas te kom opsoek. (1)
- 13 Hy wou hom nie verloor nie, want Lukas het die harde werk gedoen waarvoor Elias te lui was. (1)

Bladsy 89

- 14 Hy moes by die Engelse gaan uitvind van werk vir Nina as kinderoppasser . (1)
- 15 Vir kleres (1)
- 16 Ja. Nou is skool verpligtend vir kinders tot 16 jaar/
Dit is teen die wet vir 'n kind van jonger as 16 om in diens geneem te word. (1)
- 17.1 Lukas is nou tussen sy eie mense. (1)
- 17.2 Lukas was baie gelukkiger en beter behandel tussen die bruin mense as by die Van Rooyens wat wit soos hy was. (2)
- 18 Lukas se bene was nog vol slaanmerke. (1)
- 19 Ja. Die boswagter sou die slaanmerke gesien het/ Lukas sou dalk dadelik vir die boswagter uitgevra het oor Fiela-hulle/gewys het dat hy ongelukkig was. (1)
- 20 Nee. Hy het sy kinders mishandel/hy wou Nina uitverhuur as kinderoppasser /hy het hulle harde handarbeid laat doen. (1)

TONEEL 7 (DEEL 2: BL. 89-90)

Bladsy 89

- 1 Hy bid. (1)
- 2 Nee. Fiela het hom beter maniere geleer maar dit is hoe die Van Rooyens met mekaar gepraat het. (1)
- 3.1 Fiela Komoetie (1)
- 3.2 Hy was baie ontsteld oor Fiela se besoek – sy gaan Lukas weer ontstel (1)
- 3.3 Sy het vir Lukas sy goed gebring. (1)
- 4 Nee. Elias het gesê as hy 'n hond gehad het, het hy hom agter haar gesteek.
Hy het neerhalend na haar as “bruinvel” verwys. (1)
- 5.1 Bruinvel (1)
- 5.2 Hy is 'n rassis. (1)
- 6 Hy wou dadelik weet waar sy “ma” was. (1)
- 7 Hy sou magistraat toe gaan en Fiela laat vang. (1)
- 8 Nee. Hy kon haar met meer respek behandel het. (1)

Bladsy 90

- 9 Dawid (1)
- 10 Dasvelkometers (1)
- 11 Hy gaan hom met die osriem slaan tot die bruingeid uit hom uit is. (1)
- 12 Sy het Lukas se dasvelkometers om haar gedraai. (1)
- 13 Almal verdien om met respek behandel te word./niemand is verhewe bo ander nie. (1)
- 14 Sy verdien nie om so sleg behandel te word nie want sy wou maar net kom kyk het of haar hanskind gelukkig was. (1)
- 15 Dat hy vir altyd in die Bos sou moes bly/Fiela-hulle het aanvaar dat hy die Van Rooyen-kind was. (1)